

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2022

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO

Kuopion kaupunginkirjasto hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savo ja Pohjois-Savo. Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti.

TAVOITTEET

Alueellinen kehittämistehtävä toteutetaan kirjastolaissa säädetyn palvelutehtävän mukaisesti.

Toimintavuoden 2022 tavoitteena on Savon yleisten kirjastojen verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen sekä kirjastohenkilökunnan osaamisen monipuolinen kehittäminen. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet vuonna 2022 pohjautuvat kirjastolakiin, alueen kirjastohenkilökunnan toiveisiin ja palautteeseen (mm. ryhmäkeskustelut kirjastojen kanssa syksyllä 2021), kirjastojen ja työelämän tulevaisuuden näkyymiin, kansalliseen yhteistyöhön sekä alueemme suunnittelutyöryhmän näkemykseen. Lisäksi suunnittelussa ja kehittämisessä huomioidaan Itä-Suomen yhteisen *Lisää suuntaviittoja* -hankkeen tulokset.

Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään kehittävän arvioinnin ajatusta, jossa toimintaa kehitetään yhdessä alueen kirjastohenkilökunnan kanssa kirjastolaissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Arviointia toteutetaan monenlaisin menetelmin ja tietoa yhdistellen. Käydään läpi aiempia Kuopion AKEn käyttämiä tiedonkeruumenetelmiä: kirjastojen ryhmäkeskustelut (2021), kirjastojen teemahaastattelut (2020), palautekysely (2019), kierrokset ja teemakeskustelut kaikissa kirjastoissa (2018), laaja osaamistarvekartoitus (2018) sekä palautekyselyt yksittäisistä koulutuksista, ja pohditaan näiden pohjalta sopivimmat menetelmät dialogiseen kehittämiseen. Jatkuvan arvioinnin avulla päästään seuraamaan tehokkaammin kirjastojen toimintaympäristön paikallisia muutoksia ja ennakoimaan nopeammin tulevia tarpeita.

TOTEUTUSTAPA

SUUNNITTELUN RAKENTEET

Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmä pohtii alueelliseen tietoon nojaten, pitkällä tähtäimellä Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia toimia.

Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVista. Lisäksi mukana on Etelä- ja Pohjois-Savon kirjastojen vaihtuvat edustajat, jotka valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Työryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa läsnä tai etänä ja viestii lisäksi ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Muistiot julkaistaan kaikille Savon kirjastolaisille.

Kuopion AKE-tiimi toteuttaa jaideoi käytännön kehittämistyötä. Tiimiin kuuluvat koordinaattori sekä kolme informaatikkoa. Kirjastotoimenjohtaja tukee ja kehittää tiimin toimintaa sekä vastaa tehtävän toteutuksesta. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan, ja kolme päivää viikosta on rauhoitettu tiimin AKE-työskentelylle. Tiimi kokoontuu säännöllisesti ja järjestää ainakin muutaman kerran vuodessa kokonaisa toiminnansuunnittelupäiviä. Tiimin osaamista ylläpidetään mm. kansallisella yhteistyöllä ja tarpeenmukaisiin koulutuksiin osallistumalla.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja suunnitellaan yhdessä kirjastotoimenjohtajan ja hallintopalveluvastaavan kanssa.

VERKOSTOITUMINEN JA YHTEISTYÖ

Koronapandemian aikana yhteistyön tekeminen ja verkostoituminen on muuttanut muotoaan. Kirjastoammattilaiset ovat omaksuneet ketterästi käyttöönsä erilaisia työkaluja etäyhteyksien kautta tapahtuvaan yhteydenpitoon, ja esimerkiksi Savon kirjastolaisten säännölliset etäkahvit ovat tuoneet ihmisiä yhteen. Pandemiatilanteen hellittäessä on kuitenkin tärkeää järjestää taas mahdollisuuksia kasvotusten tapahtuvaan verkostoitumiseen.

Alueella toimivia osaajaverkostoja tuetaan ideoimalla yhdessä verkostojen toimintaa, tukemalla verkostojen tiedottamista sekä resursoimalla mahdollisia ydinryhmien tapaamisia. Kannustetaan edelleen myös etäyhteyksien hyödyntämiseen verkostotyössä ja autetaan tarvittaessa sovellusten ja työkalujen käyttöönotossa. Kuopion AKE tekee yhteistyötä Joensuun AKE:n kanssa verkostojen tarpeenmukaisessa aktivoimisessa ja tukemisessa. Pyritään järjestämään yhdessä Itä-Suomen kirjastojen verkostopäivä, joka toimisi eräänlaisena verkostotoiminnan vauhdittajana poikkeusajan jälkeen.

Verkostojen lisäksi Itä-Suomessa jatkaa *Lukutaito kuuluu kaikille* -hankkeessa syntynyt lukusovelluksen työryhmä, joka tuottaa sisältöä sovellukseen. Työryhmässä on 2-3 työntekijää per maakunta, ja heidän tukena toimivat laajemmat lanuverkostot.

Järjestetään verkostoitumista tukevia koulutuspäiviä sekä tuetaan osaamista ja verkostoitumista ainakin yhdellä opintomatkalla, joka suunnitellaan tietyn teeman

ympärille ja rajatulle henkilömäärälle. Jatketaan hyväksi havaittuja kirjastohenkilökunnan etäkahveja ja ideoidaan uusia etäkokouksia. Tuetaan kirjastonjohtajien yhteistyötä johtajien yhteisillä verkostoitumispäivillä ja etäkahveilla.

Ollaan mukana kansallisen mentoriohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Mentoriohjelman teemoja ovat vaikuttavuus, osallisuus, viestintä, toiminnan skaalaus ja yhteistyö. Mentoriohjelma keskittyy pienempien kuntien (alle 10 000 asukasta) kirjastoihin.

Tuetaan jälleen mahdollisuutta lähteä vertaisoppimaan toiseen toimialueen kirjastoon. Vertaisoppimismatkat ovat pääsääntöisesti yhden päivän suunnitelmallisia matkoja. Vertaisoppiminen on tehokas keino kehittää henkilöstön osaamista, jakaa hyviä käytänteitä ja verkostoitua. Kokemukset vertaisoppimisesta ovat olleet positiivisia.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA HYVIEN KÄYTÄNTEIDEN JAKAMINEN

Savon alueella on paljon pieniä kirjastoja vähäisellä henkilökuntamäärällä, pitkät välimatkat ja huonot kulkuyhteydet. Tästä syystä etäosallistumismahdollisuus on ollut alueellamme alusta saakka tärkeää. Poikkeusajan jälkeen on kuitenkin tärkeää palata myös fyysisiin kohtaamisiin.

Koulutusten järjestämisessä on järkevää säilyttää etätyöskentelyn parhaat asiat: etäosallistumismahdollisuus lisää alueen kirjastojen tasapuolista mahdollisuutta osallistumiseen, ja monet koulutukset (esimerkiksi *digiä tunnissa* -koulutussarja) toimivat parhaiten etänä. On kuitenkin luotava myös kohtaamisen paikkoja ja järjestettävä läsnäolokoulutuksia silloin kun se on perusteltua. Mukana koulutuksissa voi olla esimerkiksi ryhmätyöskentelyä, työpajoja tai tutustumiskäyntejä. Ennen pandemia-aikaa Savon alueella toimivat erityisen hyvin useilla paikkakunnilla kiertävät koulutukset, joita kannattaa ryhtyä jälleen järjestämään. Jatketaan myös erilaisten koulutusmuotojen kokeilua, esimerkiksi koulutuksen teoriaosuus voi olla etänä ja käytännönläheinen osuus toteutetaan paikan päällä muutamalla paikkakunnalla.

Vuoden 2022 osaamisen kehittämisen teemat on kuvattu alla. Teemojen ympärille suunnitellaan monipuolisia koulutuskokonaisuuksia: webinaareja, koulutuspäiviä, työpajoja, aineistonostoja, omaehtoista opiskelua, etäkahveja tai keskustelutilaisuuksia. Tärkeimmistä koulutuksista tehdään tallenteet, jotka tuotetaan saavutettaviksi direktiivin mukaisesti. Saavutettavat tallenteet ovat henkilökunnan katsottavissa pysyvästi tai sopimuksen mukaan, mikä on erityisen tärkeää pienten kirjastojen henkilökunnan koulutautumisen näkökulmasta. Tarvittaessa tekstityspalvelu hankitaan ulkopuolisena palveluna tai tuotetaan erillisen ohjelman avulla.

Osaamisen kehittämisen teemat vuonna 2022:

1. Kirjaston rooli hyvinvoinnin edistäjänä

- kirjaston rooli monilukutaidon tukemisessa
- kirjaston rooli osallisuuden tukemisessa (yhteistyössä AVIn kanssa)
- markkinointi siitä näkökulmasta, miten kirjaston julkisuuskuvaa uudistetaan ja miten kirjaston näkyvyyttä saadaan nostettua kunnassa. Kohderyhmäajattelu, inhimillisuus
- tapahtumien järjestäminen: tuloksena esim. yhteinen tempaus, jonka tavoitteena olisi kirjastojen tehokas hyödyntäminen kunnassa toteuttavaan hyvinvointityöhön sekä kirjastojen näkyvyyden edistäminen myös kuntapäätäjien suuntaan

2. Ohjaamisen, opastamisen ja oppimisen tukemisen taidot

- opetus- ja kirjavinkkaustuokioiden suunnittelu ja monipuoliset menetelmät
- vuorovaikutukselliset ja kohtaamisen taidot, ryhmänhallinta
- esiintymisvarmuus, äänenkäyttö
- käytännön esimerkkeinä digiopastus, sisältöjen avaaminen, monipuolisten lukutaitojen tukeminen, erityisryhmien huomioiminen

3. Kokoelmatyön osaamisen kehittäminen jatkuu

- e-aineistot
- tulevaisuuden näkymät ja kokoelmatyön rooli

4. Digiosaamisen kehittäminen jatkuu

- lähiohjaus kirjastoihin
- digiä tunnissa / digiä puolella tunnissa
- lainattavat laitelootat
- vartin digivinkit Itä-Suomen kirjastoille (yhteistyössä Joensuun AKE:n kanssa)

Seurataan tilaisuuksien alueellista kattavuutta ja pyritään siihen, että osaamisen kehittämisen toimet kohdistuvat tasapuolisesti alueen kirjastoihin. Ideoidaan ja kokeillaan rohkeasti myös muita osaamisen kehittämisen muotoja ja reagoidaan akuuttiin tarpeeseen. Tehdään koulutussuunnittelussa yhteistyötä Itä-Suomen AVIn kanssa.

Liboppi on yleisten kirjastojen henkilökunnalle tarkoitettu verkko-oppimisalusta. Hyödynnetään Libopin valtakunnallisia ja alueellisia sisältöjä täydennyskoulutuksen järjestämisessä. Lisäksi osallistutaan Libopin valtakunnallisen toimituskunnan työhön sekä oppimisalustan valtakunnalliseen kehittämiseen ja annetaan käyttäjätukea oman toimialueen kirjastohenkilökunnalle.

VIESTINTÄ

Viestintää toteutetaan viestintäsuunnitelman mukaisesti. Viestinnän tavoitteena on viestiä selkeästi ja tehokkaasti Kuopion AKE:n toiminnasta sekä tuoda esille alueen kirjastojen vahvuuksia, hyviä käytänteitä, ideoita, kokemuksia ja ajankohtaisia asioita. Viestinnän tavoitteena on edistää kirjastojen verkostoitumista ja vuoropuhelua myös keskenään sekä kirjaston näkyvyyttä kunnassa.

Pääasiallinen viestintäkanava on Kuopion AKE:n verkkosivu <http://savonake.fi>. Käytössä ovat myös sosiaalisen median kanavat Facebook ja Instagram. Myös alueen kirjastoille mahdollistetaan sisällön tuottaminen sivustolle, ja jakamisen kulttuuria pyritään vahvistamaan edelleen. Tärkeistä ja ajankohtaisista asioista viestitään kirjastoille aina myös sähköpostitse. Hyödynnetään viestinnässä ja verkostojen tukemisessa myös Teams-alustaa, jossa Savon kirjastoilla on yhteinen tiimi.

ANTOKAUKOLAINAUS

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitoissa kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella.

KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Alueellista kehittämistyötä hoitavat henkilöt ovat aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja osallistuvat muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen välisiin tapaamisiin ja viestintään, työryhmiin, Liboppi-toimituskuntaan, mentoriohjelman kehittämiseen, hyvien ideoiden jakamiseen ja kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun. On huomioitava myös alueellista kehittämistyötä hoitavan henkilöstön oman osaamisen ylläpitäminen. Osaamisen kehittämiseen voivat kuulua kouluttautumisen lisäksi esimerkiksi vierailut muihin alueellista kehittämistehtävää hoitaviin kirjastoihin tai muihin organisaatioihin.

Kuopion kaupunginkirjasto toimii alueellisen kehittämistehtävän kirjastona yhteistyössä muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, Seinäjoen erityistehtävää hoitavan kirjaston, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa, muodostaen yhdessä kansallisen kirjastoverkon.